

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

12-avgust
2026

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yilligi

“MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 258 sahifa.
2026-yil, avgust*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

KIRISH

EKOLOGIK QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA “YASHIL” TARAQQIYOT BORASIDAGI PARLAMENT NAZORATI

Xamzayev Abdushukur Xudoykulovich
O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi
O‘zbekiston ekologik partiyasi fraksiyasining rahbari

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xonimlar va janoblar!

Jahonda kechayotgan iqlim o‘zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi, suv resurslari tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi va atrof-muhit ifloslanishi kabi ekologik tahdidlar barcha davlatlar oldida umumiy vazifalarni qo‘ymoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta‘minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishning huquqiy asoslarini mustahkamlashni davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilashni taqozo etmoqda.

“Yashil” taraqqiyotni ta‘minlash zamon talablariga javob beradigan qonunchilik bazasini shakllantirish, uni muntazam takomillashtirib borish hamda qabul qilingan qonunlar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini ta‘minlash bilan chambarchas bog‘liqdir.

Muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ahamiyatga ega bo‘lgan ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishga qaratilgan ekologik qonunchilik samaradorligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

So‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta‘minlash va “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini hayotga keng joriy etishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning huquqiy poydevorini mustahkamlash hamda ularning ijrosini ta‘minlashda parlamentning o‘rni va mas‘uliyati tobora ortib bormoqda.

Ekologik xavfsizlikni ta‘minlash va “yashil” taraqqiyotga erishish har qanday davlatning puxta o‘ylangan huquqiy siyosatiga bevosita bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, so‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda ekologik sohada qonunchilikni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Eng avvalo, 2023-yilda xalqimizning xohish-istaklari asosida qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasidagi «mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko‘paytirishga, hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib...» degan jumlar ham bu borada mamlakatimiz o‘zining aniq va mustahkam pozitsiyasiga ega ekanini anglatadi. Bundan tashqari, Bosh Qomusimizda ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar qatori «ekologik huquq» tushunchasi kiritildi.

Xususan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga bo‘lgan huquqi, tabiiy boyliklarni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodlar manfaatlarini ta‘minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Keyingi yillarda o‘rmonlardan foydalanish, yaylovlarni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, ekologik audit, gidrometeorologiya, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ichimlik suvi ta‘minoti hamda suv resurslarini boshqarish sohalarida qabul qilingan qonunlar mazkur yo‘nalishda yaxlit huquqiy tizimni shakllantirishga xizmat qildi.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda ekologik qonunchilikni takomillashtirishda quyidagi yo‘nalishlar ustuvorlik kasb etdi:

birinchidan, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta‘minlash;

ikkinchidan, iqlim o‘zgarishi oqibatlarini yumshatish va oldini olish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish;

uchinchidan, yerdan foydalanish va muhofaza qilish;

to‘rtinchidan, yer osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilish;

beshinchidan, suvdan foydalanish va muhofaza qilish;

oltinchidan, o‘simlik dunyosidan foydalanish va muhofaza qilish;

yettinchidan, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish;

sakkizinchidan, atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi;

to‘qqizinchidan, gidrometeorologiya sohasi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

2016–2025-yillarning o'zida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida 30 ga yaqin qonun qabul qilinib, ular ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishning zamonaviy tizimini yaratish uchun poydevor bo'ldi.

Jumladan, "Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'rmon to'g'risida", "Qayta tiklanuvchi energiya manbalari to'g'risida", "Ekologik audit to'g'risida", "Gidrometeorologiya faoliyati to'g'risida", "Organik mahsulotlar to'g'risida", "Tuproqni muhofaza qilish va uning unumdorligini oshirish to'g'risida", "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida", "Issiqxona gazlarining chiqarilishini cheklash to'g'risida"gi yaxlit va yangi tahrirdagi qonunlar hamda Suv kodeksining qabul qilinishi mamlakatimizda ekologik siyosatning huquqiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mazkur qonunlar nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilishning huquqiy mexanizmlarini takomillashtirdi, balki iqlim o'zgarishiga moslashish, "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, biologik xilma-xillikni asrash hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatining huquqiy poydevorini mustahkamladi.

Bugungi kunda ekologik qonunchilikning asosiy vazifasi faqat tabiatni muhofaza qilish bilan cheklanmaydi. U investitsiya siyosatini shakllantirish, resurslardan samarali foydalanish, "yashil" texnologiyalarni rag'batlantirish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish hamda aholining munosib hayot sifatini ta'minlashning muhim huquqiy omiliga aylanmoqda.

Mamlakatimiz xalqaro huquqning teng huquqli subyekti sifatida bir qator xalqaro hujjatlarga qo'shildi.

Xususan:

Qonunchilik palatasi majlislarida hukumat a'zolarining Qonunchilik palatasi deputatlari savollariga javoblarini eshitish — "Hukumat soati";

davlat organlari rahbarlarining o'z faoliyati masalalari yuzasidan axborotini eshitish;

Qonunchilik palatasi tomonidan davlat organlarining mansabdor shaxslariga qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi masalalari yuzasidan parlament so'rovi yuborish;

Qonunchilik palatasining tegishli qo'mitasi tomonidan davlat organlari rahbarlarining axborotini eshitish;

qonun hujjatlarining ijrosi holatini va huquqni qo'llash amaliyotini tegishli qo'mita tomonidan o'rganish hamda qonunosti hujjatlarining qabul qilinishi yuzasidan monitoringni amalga oshirish;

deputatlik so'rovlari yuborish va boshqa shakllarda amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi va uning deputatlari ham mazkur jarayonlarda faol ishtirok etmoqda.

2025-yil davomida Ekologik partiya fraksiyasi tashabbusi bilan ekologik masalalar yuzasidan 2 marotaba hukumat a'zolarining axboroti eshitildi va davlat organlarining mansabdor shaxslariga 3 marotaba parlament so'rovi yuborildi.

Shu bilan birga, fraksiya yig'ilishlarida sohadagi qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi yuzasidan 13 marotaba tegishli mansabdor shaxslarning axborotlari eshitildi.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Fraksiyamiz Qonunchilik palatasi deputatlari bilan hamkorlikda kelgusida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi qonunlarni tizimlashtirish, qonunlarda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini aniq belgilashga qaratilgan qonun loyihalari ustida ish olib bormoqda.

Jumladan:

ekologik qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiyalashga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksini maromiga yetkazish;

"Hayvonlarni shafqatsiz munosabatdan himoya qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini;

"Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Chiqindilar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Atrof-muhit monitoringi to'g'risida"gi yangi qonun loyihasini ishlab chiqish oldimizda turgan ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xulosa o'rinda aytishimiz mumkinki, Yangi O'zbekistonda ekologik qonunchilikni takomillashtirish va "yashil" taraqqiyotni ta'minlash jarayonida parlament nafaqat qonun qabul qiluvchi oliy vakillik organi, balki qabul qilingan qonunlarning hayotga to'liq va samarali tatbiq etilishi ustidan ta'sirchan nazoratni amalga oshiruvchi muhim konstitutsiyaviy institut sifatida ham alohida o'rin tutadi.

Ishonchim komilki, mazkur xalqaro konferensiya doirasida bildiriladigan ilmiy yondashuvlar, amaliy takliflar va ilg'or tajribalar ekologik qonunchilikni yanada takomillashtirish, o'zaro tajriba almashish hamda barqaror va "yashil" taraqqiyot maqsadlariga erishish yo'lida muhim muvaffaqiyat maydoni bo'lib xizmat qiladi.

E'tiboringiz uchun rahmat!

MUNDARIJA

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIM, JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA SHAXSIY JAVOBGARLIK: 2025–2026-YILLARDAGI INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLAR TAHLILI.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR.....	24
Teshaboyev To'liqin Zakirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI IQTISODIY VA HUQUQIY QO'LLAB-QUVVATLASH, INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	31
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
TAKOMILLASHTIRISH: YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	37
Shamsiddin Allayarov	
EKOLOGIYA SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	45
S. Sh. Utemuratova	
EKOLOGIK BARQARORLIK — YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MUSTAHKAM POYDEVORI.....	49
G'afforov X. L.	
MENEJMENT VA BIZNES BOSHQARUVIDA EKOLOGIK, YONDASHUV, ESG TAMOIYILLARI, “YASHIL” STRATEGIYA VA KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARI	58
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich	
РОЛЬ ГРУППЫ ДЕПУТАТОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ	65
Алиханов Борий Батирович Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
YASHIL ISLOHOTLARNI AMALGA OSHIRISH HAMDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL PARTIYALARNING GLOBAL AHAMIYATI.....	69
Qo'chqorov Islomjon Nurali o'g'li Xursanov Kamoljon Erkinjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDA EKOLOGIK SIYOSAT VA XAVFSIZLIK MASALALARI.....	73
Raximov Oybek Raimovich Xofizov Baxriddin Turdievich	
AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA TA'LIM IMKONIYATLARI (STEAM YONDASHUVI MISOLIDA).....	76
N. Matkarimova	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR PARLAMENTINI MUHIM DEMOKRATIK INSTITUT SIFATIDA SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI VA ISTIQBOLDAGI REJALAR.....	80
Abdullayev Muxammadqodir Mashxur o'g'li Xushvaqtov Feruzbek Ilxom o'g'li	
СОТРУДНИЧЕСТВО ПАРЛАМЕНТА УЗБЕКИСТАНА С ННО В ПОВЫШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НАСЕЛЕНИЯ	83
Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
OROLBO'YI MINTAQASIDA «SUV IQTISODIYOTI» VA «YASHIL OBLIGATSIYALAR» (GREEN BONDS) TIZIMINI YANADA RIVOJLANTIRISHDA PARLAMENT NAZORATI VA QONUNCHILIK MEXANIZMLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	87
Otamuratov Oybek Baxtiyorovich	

INKLYUZIV YONDASHUV ASOSIDA EKOLOGIK TARBIYANI TASHKIL ETISHNING IJTIMOY PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	93
Xodjayeve Mohira Mirzahmadovna	
KORXONALARNING BARQAROR RIVOJLANISH TIZIMIDA EKOLOGIK VA IJTIMOY KO'RSATKICHLAR AUDITI.....	97
Akbarov Azizbek Abdusattarovich	
O'ZBEKISTONDA XALQARO BIZNESNING BARQAROR RIVOJINI TA'MINLASHDA MARKETING VA YASHIL INNOVATSIYALARNING ROLI VA AHAMIYATI.....	103
Sayfullayeva Nigora Fayzulla qizi	
TOZA HUDUDDAN YASHIL TAFAKKURGA — EKOLOGIK ISLOHOTLARNING AMALIY NATIJALARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	107
Alimardonova Z. M.	
SUV RESURLARIDAN OQILONA FOYDALANISH — BARQAROR TARAQQIYOT OMILI	111
Jo'rayev Komiljon Begmonovich	
Xudoyqulov Avloqul Nurmanovich	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHISH SHAROITIDA SHAHAR VA SANOAT HUDUDLARINI «YASHIL» ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY KAFOLATLARI	114
Berdiqulova Munira Faxriddin qizi	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA XALQARO HUQUQIY STANDARTLARNI O'ZBEKISTON QONUNCHILIGIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: XALQARO MAJBURIYATLAR IJROSI USTIDAN PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	118
Egamberdiyeva Sevara Baxodir qizi	
EKOLOGIK MASALALARDA PARLAMENTLARARO HAMKORLIK VA XALQARO TAJRIBA ALMASHINUVI	123
Ergasheva Nodira Toxir qizi	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHUV SIYOSATIDA FARG'ONA VILOYATINING YEROSTI SUVLARI MONITORINGI.....	127
Abdulxayev Zoxidjon	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENT NAZORATINING NATIJADORLIGI: INSTITUTSIONAL MEZONLAR.....	132
Saburova Juldizxan Axmetovna	
O'ZBEKISTONDA IQLIM O'ZGARISHINING AMUDARYO HAVZASI VA OROLBO'YI HUDUDIDAGI SUV RESURLARI HAMDA QISHLOQ XO'JALIGIGA TA'SIRI	137
Mamadiyarov Dilshod Uralovich	
Xodjiyev Alisher Kuldashevich	
IQLIM O'ZGARISHINING ZAYTUN NAVLARINING GULLASHIGA TA'SIRI.....	140
Yormatova D.Y.	
Xaydarkulov S.	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH	143
Jo'rayeva Shahina Narzullayevna	
IQLIM MUAMMOLARI VA ULARNI YUMSHATISHGA DOIR AMALIY YECHIMLAR.....	146
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
Qodirova Shahnoza Ziyodulloyevna	
YASHIL BELBOG'LAR NEGA KERAK?.....	149
Yormatova Dilorom Yormatovna	
MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI: XOTIN-QIZLAR ISHTIROKI VA JAMOATCHILIK NAZORATI.....	154
Sharipova Diyora Botirovna	

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA EKOLOGIK MADANIYAT VA KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	158
Toshturdiyev Nurbek Nurali o'g'li Hakimova Mahbuba	
EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING AHAMIYATI.....	163
Qutlymuratov Baxitbay Xojabayevich	
ARASTUNING ONG VA TABIAT HAQIDAGI TA'LIMOTINING SHARQ FALSAFASIGA TA'SIRI.....	166
Umaraliyeva Gulchexra Baxodirjonovna	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВОЧНОЙ ИНДУСТРИИ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ.....	169
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
TALABA-YOSHLARDA EKOLOGIK-HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	172
Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li	

TALABA-YOSHLARDA EKOLOGIK-HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li

Alfraganus universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi 3-bosqich talabasi

E-mail: izzatbekhabibjonov4@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1667-8676>

Ilmiy rahbar: Pulatov Sherdor Ne'matjonovich

Alfraganus universiteti

Ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri f.f.d (DSc), dotsent

<https://orcid.org/0009-0002-1665-0545>

email: psherdor88@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishning nazariy asoslari, normativ-huquqiy bazasi hamda institutsional mexanizmlari tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasida ekologik xavfsizlikni ta'minlash va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda parlament, davlat organlari, oliy ta'lim muassasalari hamda fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligining o'rni yoritilgan. Tadqiqot davomida ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tizimli tahlil qilinib, ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Muallif tomonidan talaba-yoshlarning ekologik-huquqiy madaniyatini rivojlantirishning institutsional modeli taklif etilgan.

Kalit so'zlar: ekologik-huquqiy madaniyat, ekologik ta'lim, ekologik ong, parlament, yoshlar, barqaror rivojlanish, oliy ta'lim, institutsional mexanizm.

Abstract. This thesis analyzes the theoretical foundations, legal and regulatory framework, and institutional mechanisms for developing environmental and legal culture among university students. The role of cooperation among parliament, government bodies, higher education institutions, and civil society organizations in ensuring environmental security and achieving sustainable development goals in the Republic of Uzbekistan is examined. The study systematically analyzes the factors influencing the development of environmental and legal culture and proposes scientific and practical recommendations for improving these mechanisms. The author also proposes an institutional model for developing environmental and legal culture among university students.

Keywords: environmental and legal culture, environmental education, environmental awareness, parliament, youth, sustainable development, higher education, institutional mechanism.

Аннотация. В данном тезисе проанализированы теоретические основы, нормативно-правовая база и институциональные механизмы развития эколого-правовой культуры студенческой молодёжи. Рассмотрена роль взаимодействия парламента, государственных органов, высших образовательных учреждений и институтов гражданского общества в обеспечении экологической безопасности и достижении целей устойчивого развития в Республике Узбекистан. В ходе исследования системно проанализированы факторы, влияющие на развитие эколого-правовой культуры, и разработаны научно-практические предложения по совершенствованию соответствующих механизмов. Автором предложена институциональная модель развития эколого-правовой культуры студенческой молодёжи.

Ключевые слова: эколого-правовая культура, экологическое образование, экологическое сознание, парламент, молодёжь, устойчивое развитие, высшее образование, институциональный механизм.

KIRISH

XXI asrda ekologik muammolar, jumladan, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi va atrof-muhitning ifloslanishi global taraqqiyotga jiddiy tahdid solmoqda. Shu bois ekologik xavfsizlikni ta'minlash va barqaror rivojlanishga erishishda ekologik-huquqiy madaniyatni yuksaltirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ekologik qonunchilikni takomillashtirish, yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish hamda ekologik ta'limni rivojlantirish bo'yicha tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning samaradorligi fuqarolarning, ayniqsa, talaba-yoshlarning ekologik-huquqiy ongi va madaniyatiga bevosita bog'liq.

Talaba-yoshlar kelajakdagi mutaxassislar sifatida ekologik mas'uliyatni chuqur anglashlari, ekologik qonunchilikka hurmat bilan yondashishlari va barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilishlari zarur. Shu sababli ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishda parlament, davlat organlari, oliy ta'lim muassasalari va fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro hamkorligiga asoslangan institutsional mexanizmlarni takomillashtirish muhim ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqotning maqsadi talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishning institutsional mexanizmlarini tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ekologik-huquqiy madaniyat ekologiya, huquq, pedagogika va davlat boshqaruvi fanlari kesishgan nuqtada shakllanayotgan muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Barqaror rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ekologik-huquqiy madaniyatning o'rni xalqaro hamjamiyat tomonidan alohida e'tirof etilgan.

UNESCOning "Education for Sustainable Development" konsepsiyasida ta'lim shaxsning ekologik bilimlari bilan bir qatorda ekologik qadriyatlari, mas'uliyati va amaliy xulq-atvorini rivojlantirishga xizmat qilishi ta'kidlangan [4; 10]. Shuningdek, BMTning 2030-yilgacha bo'lgan Barqaror rivojlanish kun tartibida sifatli ta'lim, iqlim o'zgarishiga qarshi kurash va ekotizimlarni muhofaza qilish o'zaro bog'liq ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan [1].

Huquqiy madaniyat nazariyasiga oid tadqiqotlarda S. S. Alekseev huquqiy bilimlar, huquqiy qadriyatlar va huquqqa muvofiq xulq-atvorning o'zaro bog'liqligini yoritgan [6]. Thomas Dietz va Paul C. Stern esa ekologik baholash hamda qarorlar qabul qilish jarayonida jamoatchilik ishtiroki va fuqarolik institutlari hamkorligining ahamiyatini asoslagan [7].

Xalqaro hujjatlarda ekologik ta'limning uzluksizligini ta'minlash, ekologik savodxonlikni oshirish va ekologik mas'uliyatni mustahkamlash zarurligi qayd etilgan [4; 10]. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, ekologik qonunchiligi va strategik dasturlarida esa atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash hamda davlat organlarining ushbu yo'nalishdagi faoliyatini takomillashtirishning huquqiy asoslari belgilangan [2; 3].

Tahlillar mavjud ilmiy manbalarda ekologik-huquqiy madaniyatning nazariy va institutsional jihatlarini yoritilganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish mexanizmlarini parlament, oliy ta'lim muassasalari va fuqarolik jamiyati hamkorligi asosida kompleks o'rganishga doir tadqiqotlarni yanada kengaytirish zarur.

TAHLIL VA NATIJALAR

Talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishning nazariy asoslari

Ekologik-huquqiy madaniyat shaxsning ekologik qadriyatlari, ekologik bilimlari, amaldagi ekologik qonunchilikni bilishi hamda atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan huquqiy xulq-atvorining uyg'unlashgan tizimini anglatadi. Ushbu tushuncha umumiy huquqiy madaniyatning tarkibiy qismi bo'lib, fuqarolarning ekologik huquq va majburiyatlarini anglash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlashdagi faol ishtirokini nazarda tutadi.

Talaba-yoshlarning ekologik-huquqiy madaniyati esa ekologik bilimlarni egallash bilan cheklanmay, ularni kundalik hayotda qo'llash, ekologik qonunchilikka rioya qilish, jamoatchilik nazoratida ishtirok etish va ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash kabi ko'nikmalarni ham o'z ichiga oladi.

Bugungi globallashuv sharoitida ekologik muammolar milliy chegaralar bilan cheklanib qolmayotgani sababli ekologik-huquqiy madaniyat xalqaro ekologik hamkorlikning ham muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, oliy ta'lim muassasalarida ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish nafaqat ta'lim sifati, balki mamlakatning ekologik xavfsizligi va barqaror rivojlanish strategiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Tadqiqot doirasida ekologik-huquqiy madaniyatning tarkibi shartli ravishda quyidagi to'rtta asosiy komponentga ajratildi.

1-jadval

Talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatning tarkibiy komponentlari¹

Komponent	Mazmuni	Natijasi
Kognitiv komponent	Ekologik qonunchilik va ekologik muammolar bo'yicha bilimlar	Huquqiy savodxonlik shakllanadi
Aksiologik komponent	Ekologik qadriyatlar va mas'uliyat	Tabiatga ehtiyotkor munosabat rivojlanadi
Faoliyat komponenti	Ekologik loyihalar, volontyorlik, ekologik aksiyalarda ishtirok	Amaliy ekologik kompetensiya rivojlanadi
Huquqiy komponent	Ekologik huquq va majburiyatlarni anglash	Qonunlarga rioya qilish va huquqiy mas'uliyat kuchayadi

Muallif tomonidan taklif etilgan ushbu tasnif ekologik-huquqiy madaniyatni baholash va uni rivojlantirish mezonlarini tizimlashtirishga xizmat qiladi.

Oliy ta'lim muassasalarida ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish holatining tahlili

So'nggi yillarda O'zbekistonda ekologik ta'limni rivojlantirish va oliy ta'lim tizimiga ekologiya, barqaror rivojlanish hamda yashil iqtisodiyot yo'nalishlarini keng joriy etish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, tahlil natijalari ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish tizimida takomillashtirilishi lozim bo'lgan ayrim jihatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Jumladan, ekologik-huquqiy ta'limning fanlararo integratsiyasini yanada rivojlantirish hamda ekologik qonunchilikni amaliyot bilan bog'lash mexanizmlarini takomillashtirish zarurati mavjud.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalari, parlament va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikni tizimli asosda rivojlantirish hamda talabalarining ekologik-huquqiy madaniyatini baholash mezonlari va monitoring mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Mazkur jihatlar ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishning institutsional mexanizmlarini yanada takomillashtirish muhimligini ko'rsatadi.

Parlamentning ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishdagi institutsional o'rni

Parlament ekologik siyosatning huquqiy asoslarini shakllantirish, ekologik qonunlarni qabul qilish, ularning ijrosi ustidan parlament nazoratini amalga oshirish, ekologik siyosat samaradorligini baholash hamda jamoatchilik manfaatlarini ifodalashda muhim institutlardan biri hisoblanadi.

Parlamentning ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishdagi roli quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- ekologik qonunchilikni zamonaviy xalqaro standartlar asosida takomillashtirish;
- ekologik ta'lim va ekologik tarbiyaga oid davlat dasturlarini qo'llab-quvvatlash;
- yoshlarni ekologik qonunchilik muhokamalariga jalb etish;
- parlament eshituvlari va ochiq muloqotlar orqali ekologik muammolar yuzasidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirish;

- xalqaro parlamentlararo ekologik hamkorlikni rivojlantirish.

Ayniqsa, yoshlarning parlament faoliyati bilan yaqindan tanishishi, qonun ijodkorligi jarayonida ishtirok etishi va ekologik tashabbuslarni ilgari surishi ularning huquqiy madaniyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

2-jadval

Talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishning institutsional modeli²

Institutsional subyekt	Asosiy vazifalari	Hamkorlik yo'nalishi	Kutilayotgan natija
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi	Ekologik qonunchilikni takomillashtirish, parlament nazoratini amalga oshirish, ekologik siyosatni qo'llab-quvvatlash	Vazirliklar, OTMLar, fuqarolik jamiyati institutlari	Huquqiy asoslarning mustahkamlanishi va ekologik siyosat samaradorligining oshishi
Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi	Ekologik siyosatni amalga oshirish, ekologik dasturlarni ishlab chiqish va muvofiqlashtirish	OTMLar, mahalliy hokimliklar, NNTlar	Ekologik ta'lim va amaliy tashabbuslarning rivojlanishi

1 Manba: muallif ishlanmasi.

2 Manba: muallif ishlanmasi.

Institutsional subyekt	Asosiy vazifalari	Hamkorlik yo'nalishi	Kutilayotgan natija
Oliy ta'lim muassasalari	Ekologik ta'limni tashkil etish, ilmiy tadqiqotlar olib borish, ekologik kompetensiyalarni shakllantirish	Parlament, vazirliklar, NNTlar, mahalliy hamjamiyat	Talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy bilim, ko'nikma va kompetensiyalarning rivojlanishi
Fuqarolik jamiyati institutlari va ekologik NNTlar	Ekologik loyihalar, targ'ibot ishlari, jamoatchilik nazoratini amalga oshirish	OTMLar, davlat organlari, mahallalar	Talabalarning ijtimoiy faolligi va ekologik mas'uliyatining oshishi
Mahalla va mahalliy hokimliklar	Hududiy ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash, aholining ekologik madaniyatini oshirish	OTMLar, NNTlar, davlat organlari	Ekologik tashabbuslarning mahalliy darajada samarali amalga oshirilishi
Talaba-yoshlar	Ekologik qonunchilikka rioya qilish, ekologik loyihalarda ishtirok etish, ekologik volontyorlik faoliyatini rivojlantirish	Barcha institutlar bilan hamkorlik	Rivojlangan ekologik-huquqiy madaniyat, ekologik mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish yagona tashkilot faoliyati bilan cheklanmaydi. Mazkur jarayon O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi, Ekologiya vazirligi, oliy ta'lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari, mahalliy hokimliklar va talaba-yoshlarning o'zaro hamkorligiga asoslangan yaxlit institutsional tizimni talab etadi. Har bir subyektning vakolat va vazifalarini aniq belgilash ekologik ta'limning uzluksizligini ta'minlashga ko'maklashadi hamda talabalarda ekologik-huquqiy ong, ekologik mas'uliyat va amaliy ekologik faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish ekologik islohotlar va barqaror rivojlanish maqsadlari bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatdi. Mazkur jarayonda parlament, davlat organlari, oliy ta'lim muassasalari va fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro hamkorligini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

Tahlillar asosida quyidagi ustuvor yo'nalishlar taklif etiladi:

- oliy ta'lim tizimida ekologik-huquqiy ta'limni fanlararo integratsiya qilish;
- parlament va oliy ta'lim muassasalari hamkorligini rivojlantirish hamda yoshlarni ekologik qonunchilik muhokamalariga jalb etish;
- ekologik volontyorlik va jamoatchilik nazoratini qo'llab-quvvatlash;
- ekologik-huquqiy ta'limda raqamli platformalar va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish;
- ekologik-huquqiy madaniyatni baholashning zamonaviy mezon va indikatorlarini ishlab chiqish.

Mazkur yo'nalishlarni amaliyotga tatbiq etish talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni yuksaltirish, ekologik qonunchilikka hurmatni mustahkamlash hamda ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, talaba-yoshlarda ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirish ekologik barqarorlikni ta'minlash va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishning muhim omillaridan biridir. Mazkur jarayon faqat ta'lim tizimi bilan cheklanmay, parlament, davlat organlari, oliy ta'lim muassasalari hamda fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro hamkorligiga asoslangan institutsional yondashuvni talab etadi.

Tadqiqot davomida taklif etilgan institutsional model ekologik-huquqiy madaniyatni rivojlantirishda manfaatdor subyektlarning hamkorligini kuchaytirishga xizmat qilishi asoslandi. Shuningdek, xorijiy tajriba tahlili ekologik ta'limni takomillashtirishda fanlararo yondashuv, raqamli ta'lim texnologiyalari va ekologik volontyorlikni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari asosida oliy ta'lim tizimida ekologik-huquqiy ta'limni takomillashtirish, ekologik kompetensiyalarni rivojlantirish, parlament va oliy ta'lim muassasalari hamkorligini kuchaytirish hamda ekologik-huquqiy madaniyatni baholashning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Mazkur takliflarni amalga oshirish talaba-yoshlarning ekologik mas'uliyati va huquqiy madaniyatini yuksaltirishga ko'maklashishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. United Nations. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1. — New York: United Nations, 2015. — 35 p.

2. O'zbekiston Respublikasining "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni: 1992-yil 9-dekabrda 754-XII-son [Elektron resurs]. — URL: <https://lex.uz/docs/-107115> (murojaat sanasi: 31.07.2026).
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi: 2023-yil 30-aprelda o'tkazilgan referendumda umumxalq ovoz berishi orqali qabul qilingan [Elektron resurs]. — URL: https://constitution.uz/uz/site/download?file=constitution_uz.pdf (murojaat sanasi: 31.07.2026).
4. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. — Paris: UNESCO, 2020. — 66 p. — ISBN 978-92-3-100394-3. — DOI: 10.54675/YFRE1448.
5. United Nations Environment Programme. Environmental Rule of Law: First Global Report. — Nairobi: United Nations Environment Programme, 2019. — 236 p. — ISBN 978-92-807-3742-4.
6. Алексеев С. С. Теория права. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: БЕК, 1995. — 320 с. — ISBN 5-85639-093-8.
7. National Research Council. Public Participation in Environmental Assessment and Decision Making / ed. by T. Dietz, P. C. Stern. — Washington, DC: The National Academies Press, 2008. — 322 p. — DOI: 10.17226/12434.
8. Dietz T., Ostrom E., Stern P. C. The Struggle to Govern the Commons // Science. — 2003. — Vol. 302, № 5652. — P. 1907–1912. — DOI: 10.1126/science.1091015.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "«O'zbekiston — 2030» strategiyasini «Atrof-muhitni asrash va "yashil iqtisodiyot" yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida"gi Farmoni: 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son [Elektron resurs]. — URL: <https://lex.uz/docs/-7369703> (murojaat sanasi: 31.07.2026).
10. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. — Paris: UNESCO, 2017. — 62 p. — ISBN 978-92-3-100209-0. — DOI: 10.54675/CGBA9153.
11. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi. Ekologiya sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar [Elektron resurs]. — URL: https://gov.uz/oz/eco/pages/legislative_acts_impact_assessment_system (murojaat sanasi: 31.07.2026).

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Maqsudov Hasan

2026. № 4-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

